

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Łódź, dnia   grudnia 2011 r.

Pan
Stanisław **ZAWILSKI**
Dyrektor
Oddziału Regionalnego
Kasy Rolniczego
Ubezpieczenia Społecznego
w Łodzi

LLO-4101-23-01/2011
P/11/091

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi przeprowadziła w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Łodzi (zwanego dalej „Oddziałem” lub „OR KRUS”) kontrolę w zakresie funkcjonowania systemu rolniczego ubezpieczenia społecznego, w okresie od 1 stycznia 2008 r. do 30 czerwca 2011 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 6 grudnia 2011 r. – Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Oddziału w zakresie objętym kontrolą, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Uzasadnienie oceny ogólnej stanowią poniższe uwagi i oceny cząstkowe.

1. Na pozytywną ocenę zasługują działania podejmowane w Oddziale w celu sprawdzenia, czy z systemu emerytalno-rentowego rolników nie korzystają osoby nieuprawnione. Według stanu na 30 czerwca 2011 r. w Oddziale zarejestrowane były 126 662 osoby objęte rolniczym ubezpieczeniem społecznym, z tego: 117 029 osób (92,4 %) objętych

---

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.),

ubezpieczeniem obowiązkowym oraz 9 633 osoby (7,6%) objętych ubezpieczeniem dobrowolnym.

Kontrola akt spraw 91 płatników składek objętych ubezpieczeniem z mocy ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników² (zwanej dalej u.s.r) wykazała, że akta zawierają dokumenty uprawniające ich do objęcia rolniczym ubezpieczeniem społecznym. Dokumenty te zostały dostarczone i zweryfikowane zgodnie z postanowieniami u.s.r. oraz w sposób określony procedurą w zakresie ewidencji ubezpieczonych, zatwierdzoną przez Prezesa KRUS zarządzeniami dotyczącymi dokumentacji systemu zarządzania jakością.

Kontrolę w tym zakresie prowadzono także podczas wizytacji gospodarstw, dokonywanych w związku z dochodzeniem zaległości w uiszczaniu składek (w latach 2008–2010 przeprowadzono takich wizytacji, odpowiednio: 5 039, 5 802 i 5 437).

W badanym okresie zapewniono w Oddziale kontrolę spełniania warunków, uprawniających rolników lub domowników (podlegających ubezpieczeniu rolniczemu w pełnym zakresie z mocy ustawy) do prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w ramach kontynuowanego ubezpieczenia KRUS na podstawie przepisów art. 5a u.s.r.

Analiza siedmiu wybranych do kontroli placówek terenowych KRUS (według stanu na 30 września 2011 r.), spośród 19 wchodzących w skład OR KRUS, wykazała, że zarejestrowano w nich 2.327 osób objętych rolniczym ubezpieczeniem społecznym, którzy jednocześnie prowadzili pozarolniczą działalność gospodarczą. Z liczby tej 184 ubezpieczonych rolników (7,9%) prowadziło działalność gospodarczą w 91 gospodarstwach rolnych wraz ze współmałżonkiem lub domownikiem. Na podstawie skontrolowanej dokumentacji źródłowej w Oddziale, wszystkich 91 gospodarstw rolnych w badanej próbie, w których prowadzono pozarolniczą działalność gospodarczą, nie stwierdzono wspólnego rozliczania rocznej kwoty granicznej podatku dochodowego, o której mowa w art. 5a ust. 3-8 u.s.r.

2. Oddział przestrzegał zasad nagradzania pracowników z Funduszu Motywacyjnego, zgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami Dyrektora w tym zakresie, wprowadzonymi na podstawie Regulaminu Funduszu Motywacyjnego stanowiącego załącznik do uchwały Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników z 19 maja 2009 r.³

---

² Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.

³ Komunikat nr 1 Prezesa Krus z dnia 29 maja 2009 r.,

Uwagi NIK dotyczą niewykonania przez Dyrektora Oddziału dyspozycji Prezesa KRUS, określonej postanowieniami § 7 ust. 2 zarządzenia nr 39 z 25 lutego 1992 r. ze zm.⁴ w sprawie wprowadzenia regulaminu podziału funduszu nagród i zasad ich przyznawania pracownikom KRUS, z ogólnego funduszu nagród (zwanego dalej Funduszem Ogólnym). Kontrola NIK stwierdziła, iż dopiero w dniu 14 czerwca 2010 r. Dyrektor określił szczegółowe zasady oraz tryb przyznawania nagród pracownikom OR KRUS wskazując m.in., że nagrody z Funduszu Ogólnego mają charakter uznaniowy. NIK nie wnosi uwag do przyjętych od drugiego kwartału 2010 r. zasad przyznawania nagród pracownikom z Funduszu Ogólnego.

3. W 2010 r. przeciętne zatrudnienie w komórkach organizacyjnych wynosiło 477, 325, 75 etatu i nie przekraczało poziomu zatrudnienia (484 etaty) ustalonego dla Oddziału przez Prezesa KRUS.

Natomiast badania kontrolne w zakresie wysokości wynagrodzeń wskazują na różnice we wskaźnikach obciążenia pracą (liczba obsługiwanych świadczeniobiorców/ubezpieczonych podzielona przez liczbę zatrudnionych na etat) w poszczególnych komórkach obsługi świadczeń oraz komórkach obsługi ubezpieczonych.

Przykładowo, w wydziale świadczeń PT Wieruszów przeciętna wysokość wynagrodzenia z nagrodami wynosiła 3.340,08 zł przy obciążeniu pracą wynoszącym 3.072 i była niższa od przeciętnej wysokości wynagrodzenia z nagrodami w wydziale świadczeń PT Wieluń o 346,72 zł (obciążenie pracą – 2.436). Z kolei, w pionie ubezpieczeń PT Opoczno przeciętna wysokość wynagrodzenia z nagrodami wynosiła 3 460,44 zł przy obciążeniu pracą wynoszącym 7.578 i była niższa od przeciętnej wysokości wynagrodzenia z nagrodami w pionie ubezpieczeń PT Piotrków Trybunalski o 351,80 zł (obciążenie pracą – 4.278).

4. Analiza 26 (48%) spośród 54 dokumentacji zgłoszeniowych osób ubezpieczonych jednocześnie w KRUS i ZUS (tzw. „zbiegi”) wykazała, że w 13 przypadkach (tj. 50% badanych) OR KRUS nierzetelnie zanalizował dokumentację rolników objętych ubezpieczeniem zdrowotnym, co spowodowało iż:
  - w 3 sprawach osoby nabyły inny pozarolniczy tytuł do ubezpieczenia (podjęcie pracy) i poinformowały OR KRUS o tym fakcie, a pomimo tego nadal odprowadzane były dla nich składki z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,

---

⁴ zm. Zarządzeniem nr 190 Prezesa KRUS z 4 grudnia 1993 r.

- w 8 sprawach Oddział wydał decyzje o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników w związku z zatrudnieniem lub podjęciem pozarolniczej działalności gospodarczej, a mimo to w dalszym ciągu odprowadzał dla nich składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- w 2 przypadkach ubezpieczeniem zdrowotnym objęto osoby ze statusem bezrobotnego posiadające gospodarstwa rolne powyżej 2 ha, tj. wbrew postanowieniom art. 66 ust. 1 pkt 34 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych⁵.

Ponadto 3 osoby nie poinformowały OR KRUS o nabyciu innego pozarolniczego ubezpieczenia (podjęcie pracy), naruszając dyspozycję art. 37 u.s.r. i w związku z tym odprowadzane były dla nich przedmiotowe składki.

Analiza przepisów i korekt składek na ubezpieczenie zdrowotne 54 osób ubezpieczonych jednocześnie w KRUS i ZUS wykazała, że Oddział (według stanu na 31 grudnia 2010 r.) przekazał do NFZ składki dla tych osób, na łączną kwotę 261.862,47 zł, z tego - w trakcie kontroli NIK:

- składki 8 osób na łączną kwotę 63.487,99 zł przeniesiono na 50% udział małżeński,
- z pozostałej kwoty 198.374,48 zł (składki 46 osób) dokonano korekty (odpisu) całej kwoty dla 7 osób oraz częściowej korekty przypisu dla 6 osób, łącznie na kwotę 48.105,55 zł.

Składki na kwotę 150.268,93 zł nie zostały skorygowane do dnia zakończenia kontroli, ponieważ jak wyjaśnił Pan Dyrektor „...NFZ nie przekazuje do KRUS informacji w zakresie wystąpienia podwójnego ubezpieczenia zdrowotnego u rolnika. Obecnie trwa postępowanie wyjaśniające z ZUS, po którego zakończeniu ewentualny odpis składek na ubezpieczenie zdrowotne dokonywany będzie na bieżąco”.

5. Najwyższa Izba Kontroli nie wnosi uwag do funkcjonowania w Oddziale Zintegrowanego Systemu Zarządzania („ZSZ”), poszerzonego w grudniu 2009 r. o System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji i System Przeciwdziałania Zagrożeniom Korupcyjnym. Należy jednak zwrócić uwagę na nieosiągnięcie przez Oddział w badanym okresie oczekiwanej wartości niektórych mierników efektywności przebiegu procesów w KRUS w ramach ZSZ. Kontrola wykazała, że na 16 przyjętych rocznych mierników procesów nie osiągnięto wartości oczekiwanej dla jednego w 2008 r., tj. ogółem skarg i ilości rozpatrzonych wniosków o ulgi i umorzenia oraz 2 w latach 2009-2010, tj. liczby rozpatrzonych w terminie do 60 dni wniosków o umorzenie niedopłaty oraz wydatków na szkolenia pracowników.

---

⁵ Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.

6. W badanym okresie OR KRUS nie zatrudniał pracowników na stanowiskach kierowców. W 2010 r. Oddział dysponował 23 samochodami służbowym, na których utrzymanie wydatkowano 223,3 tys. zł. Koszt przejazdu jednego kilometra samochodem służbowym wynosił w 2010 r. - 0,76 zł i był niższy (średnio o 35%) od alternatywnej formy transportu, tj. przewozów taksówkowych.

Na podstawie zawartych z pracownikami i lekarzami rzeczoznawcami 208 umów na jednorazowe korzystanie z samochodu prywatnego do celów służbowych Oddział w 2010 r. dokonał zwrotu kosztów przejazdu 15.983 km na łączną kwotę 13.358,59 zł. W sprawozdaniach, stanowiących załącznik nr 5 do zarządzenia nr 167 Prezesa KRUS z dnia 12 grudnia 2008 r. w sprawie zasad używania samochodów służbowych i samochodów prywatnych do celów służbowych, składanych do Centrali KRUS wykazano przebieg 22.717 km, tj. o 6.734 km więcej od faktycznie wykorzystanych kilometrów. Jak wyjaśnił Dyrektor „...*Ujawnione rozbieżności wynikają z pomyłek pracowników, braku przejściowego skutecznego przekazywania informacji między komórkami organizacyjnymi*”.

7. Najwyższa Izba Kontroli nie wnosi uwag do umów dotyczących: sprzątania pomieszczeń biurowych, ochrony osób i mienia oraz usług pocztowych – zleczanych podmiotom zewnętrznym na podstawie przepisów ustawy z 29 stycznia 2009 r. – Prawo zamówień publicznych⁶.

W badanym okresie Oddział nie prowadził inwestycji związanych z budową lokali biurowych lub zakupem budynku na potrzeby biurowe.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- rozważenie podjęcia działań w zakresie zmiany etatyzacji w celu równomiernego obciążenia pracą osób zatrudnionych w komórkach ubezpieczeń i świadczeń podległych Oddziałowi,
- dokonanie korekty kwoty 150.268,93 zł odprowadzonej do NFZ z tytułu nienależnych składek na ubezpieczenie zdrowotne,
- kontynuowanie działań w celu doprowadzenia do osiągnięcia oczekiwanego poziomu mierników skuteczności i efektywności przebiegu procesów działania KRUS,
- rzetelne sporządzanie sprawozdań z zakresu wykorzystania samochodów prywatnych do celów służbowych.

---

⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi, na podstawie art. 62 ust.1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Łodzi umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.